

KUIDAS RAVIDA?

Lamatised nõuavad varajastest staadiumitest alates kiiret ja pidevat ravi, et ära hoida kudede edasisi kahjustusi ja põletikke. Lamatiste ravi erinevates staadiumites on erinev, kõikidel juhtudel on oluline vältida lamatise edasist süvenemist.

Eriti tähtis on patsiendi hügieen: voodi ja ihupesu peab olema puhas, kuiv ja kortsudeta. Pesemisel tuleb kasutada nahka niisutavaid geele ning nahka tuleb kuivatada õrnalt. Kuiva nahka tuleb niisutada apteegikreemidega.

Lamavatel patsientidel peab olema mugav asend, mida tuleb muuta iga kahe tunni tagant. Liigutamisel tuleb kasutada abivahendeid, et vähendada hõõrdumisest tulenevat nahavigastuse riski.

Oluline roll on õhuvannidel ja korralikul toitumisel.

Lamatise haavandite sidumine:

- jälgige kätehügieeni nõudeid: käed tuleb pesta enne ja pärast sidumist;
- ärge rebige kinnijäänud sidemeid, leotage neid naatriumkloriidi 0,9% lahusega;
- puhaste (nekroosita ja katuta) haavandite puhastamiseks kasutage naatriumkloriidi 0,9% lahust;
- põletiku tunnustega haavade korral konsulteerige õe või arstiga, kes soovib haavade loputamiseks sobivat antibakteriaalset vahendit (põletiku tunnused: kuumamine, paistetus, punetus, valu lamatise ümber);
- kasutage puhtaid instrumente ja sidumisvahendeid (sidumisvahendid, mis puutuvad kokku haava pinnaga peavad võimalusel olema steriilsed);
- kasutage sidet, mis säilitab haava niiske keskkonna, ei traumeeri haava sideme vahetamisel ning on antud kehapiirkonnale sobilik;
- vahetage märgunud side koheselt;
- vältige haavandipinna kuivamist, kui kõik surnud koed on haavandist eemaldunud ning on tekkinud puhas punetav vaarikakobarat meenutav granulatsioonikude.

Hea ravi tulemuseks on terve nahk!

SOOVITUSED

Kasutatud kirjandus:

1. Lippincott's Nursing Procedures (2008) Lippincott Williams & Wilkins
2. Õe käsiraamat (2006) Medicina
3. Medical-Surgical Nursing (2007) Mosby Elsevier

Koostanud:

Põhja-Eesti Regionaalhaigla
J. Sütiste tee 19
13419 Tallinn
www.regionaalhaigla.ee
Info 617 1300

Infolehe on kinnitanud SA Põhja-Eesti Regionaalhaigla
õenduskvaliteedi komitee 25. mail 2010.

Regionaalhaigla

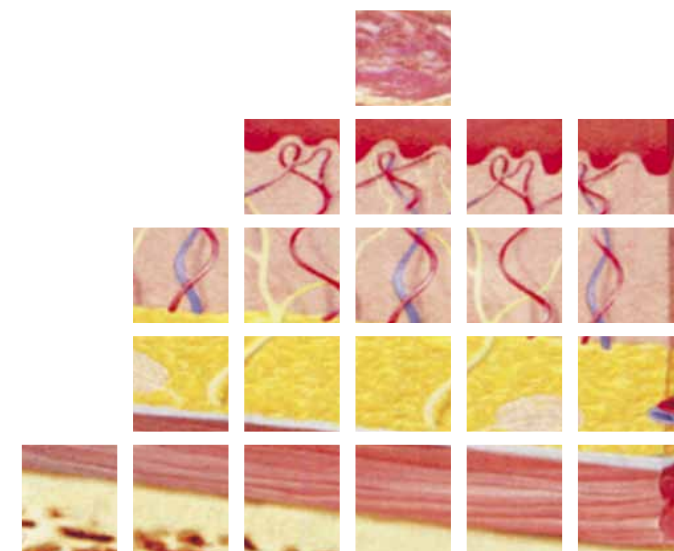
LAMATISED

MIS NEED ON?

LAMATISE STAADIUMID

MIKS TEKIVAD?

KUIDAS RAVIDA?

MIS NEED ON?

Lamatised on survest tingitud kahjustused nahas ja nahaaluses koes.

Lamatistest on enim ohustatud kehaosad, kus luu on nahale lähedal: ristluupiirkond, kannad, tuharad, puusad, põlved, õlad, abaluud, kolju.

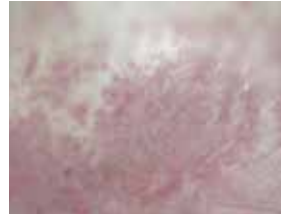
Lamatised tekivad siis, kui pideva surve tõttu nahale surutakse kinni nahka hapniku ja toitainetega varustavad veresooned, nahas tekib hapniku- ja toitainete nälgas, mis viib rakkude hukkumise ja naha haavandumiseni. Kuna nahk talub hapniku- ja toitainetepuudust paremini kui naha all asetsevad koed, siis võib lamatis tekkida esmalt sügavamates kudedes ning alles hiljem haavandub naha pindmine kiht sügavate kraaterjate haavanditega.

Lamatiste tunnuseks on naha punetus nendes piirkondades, mis vabanevad pikemaajalise surve alt, tekkida võib ka turse. Punetav nahk on väga õrn, mille tõttu võib kiiresti tekkida naha pindmise kihi irdumine ja villide teke. III ja IV astme lamatiste korral on kahjustunud nii nahk kui ka sügavamal asetsevad koed – lihased ja luud. Lamatis võib olla ka suurem või väiksem selgete või ebakorrapäraste servadega haavand. Põletiku tunnusteks on tihkenemine, palavik, punetus ja turse.

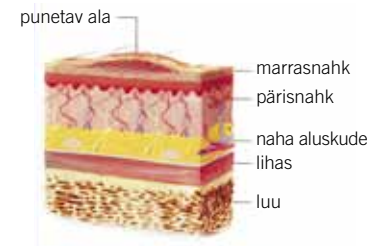
Mustaks tõmbunud, nekrotiseerunud ehk elutu kärbunud kude haavandil viitab tõsistele verevarustuse häiretele, mis tekib ulatuslike ja sügavate haavandite korral. Nekroosi korral on vajalik kirurgiline sekkumine. Musta koe tekkega võib kaasneda ka veremürgistuse oht.

LAMATISE STAADIUMID

I astme lamatis

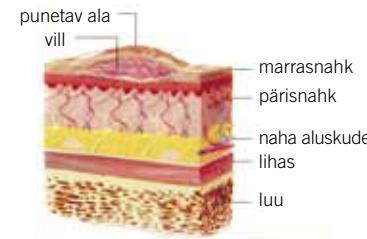
I aste – punetav ala ei kao 30 minuti jooksul pärast asendi vahetamist.

II astme lamatis

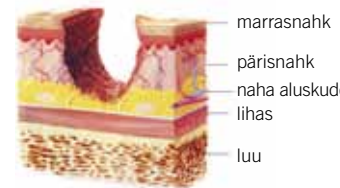
II aste – nahal on lõhed, villid, kestendus, haavandid.

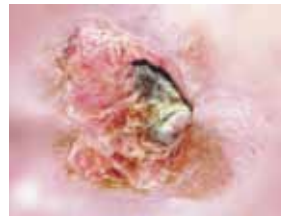
III astme lamatis

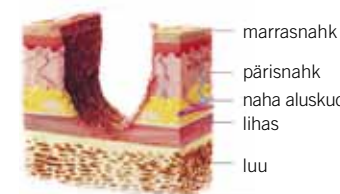
III aste – nahk on katki, võib esineda eritust, haavand läbib nahka ja võib ulatuda nahaalusesse koesse, rasvkude võib olla nähtav.

IV astme lamatis

IV aste – arenenud on sügav haavand, lihased ja luu on nähtavad, vajab kirurgilist sekkumist.

MIKS TEKIVAD?

Lamatiste tekkimise olulisemad põhjused ehk riskitegurid on:

- patsiendi pikaajaline liikumatus voodihaiguse, operatsiooni või pika protseduuri tõttu;
- halb hügieen ja liigne niiskus: higistamine, uriini- ja/või roojapidamatus;
- suhkruhaigus;
- naha hõõrdumine vastu aluspinda või liiga intensiivne naha hõõrdumine.

Lisasoodumusteks on:

- kõrge iga – vanusega naha verevarustus halveneb ja veesisaldus väheneb, seega väheneb ka elastsus, nahk on õhem ja naha aluskoesidemed katkevad kergesti;
- kaasuvad haigused: suhkruhaigus, halvatus, allergia, naha- ja südameveresoonkonna haigused;
- halva toitumusega haiged – alakaal vähendab nahaalust rasvkude ning nõrgestab inimese üldseisundit;
- ülekaalulised haiged – ülekaal vähendab rasvkoe vereringet;
- naistel on soodumus lamatiste tekkeks suurem kui meestel;
- raske üldseisund: intensiivravil olemine, teadvusetaseme langus, teadvusetus;
- mõnede ravimite tarvitamine (näiteks rakkude kasvu pidurdavad vähiravimid).